

Kirjaamo@stm.fi

Lausuntopyyntö STM24:00/2017

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Sosiaali- ja terveysministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi asumisperusteisesta sosiaaliturvasta rajat ylittävissä tilanteissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Laissa määriteltäisiin henkilön asumista ja työskentelyä koskevista edellytyksistä ja sitä sovellettaisiin tilanteisiin, joissa sosiaaliturvaetuuden maksamisesta päätettäessä joudutaan ulkomailta Suomeen tai Suomesta ulkomaille liikkuneen henkilön osalta ratkaisemaan, pidetäänkö henkilöä työntekijänä tai asuuko hän Suomessa.

Laissa määriteltäisiin työskentelyn vähimmäisedellytykset niissä tilanteissa, kun Suomeen tulevaan työntekijään sovelletaan asumisperusteista etuuslainsäädäntöä. Lisäksi laissa määriteltäisiin Suomessa asuminen Kansaneläkelaitoksen toimeenpaneman sosiaaliturvan etuuslainsäädännön näkökulmasta. Laissa määriteltäisiin myös, milloin Suomesta ulkomaille muuttavaa henkilöä edelleen pidettäisiin Suomessa asuvana henkilönä, jonka oikeus asumisperusteisiin etuuksiin voisi jatkua ulkomailla oleskelusta huolimatta.

Asumisperusteisen järjestelmän vahvuus on sen kattavuus, mikä on tuotu esiin laajemmin myös EU:ssa viime vuosina. Suomen järjestelmään pääsevät kaikki maassa asuvat ja se tarjoaa riittävän tasoisen turvan kaikille järjestelmän piirissä oleville. Työntekijänä maahan tulevan henkilön asemaa arvioidaan työskentelyyn liittyvillä edellytyksillä. Muiden kuin työntekijänä maahan tulevien oikeutta asumisperusteisiin etuuksiin arvioidaan vakainaista asumista koskevilla edellytyksillä.

Kuntaliitto lausuu seuraavaa:

Asumisperusteisia sosiaaliturvaetuuksia koskevan lainsäädännön tarkastelu on tarpeellista kansainvälisen liikkuvuuden lisääntymisen, EU-lainsäädännön muutosten, työelämän muutoksen sekä digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien vuoksi.

Tilapäisen ulkomailla oleskelun aikarajaa ehdotetaan laskettavaksi yhdestä vuodesta kuuteen kuukauteen. Ulkomailla oleskelevalla henkilöllä olisi edelleen oikeus etuuksiin, jos ulkomailla oleskelun aiottu kesto on enintään kuusi kuukautta. Lähetetyt työntekijät, tutkijat ja opiskelijat sekä lähetys- ja kehitystyöntekijät rinnastettaisiin ulkomailla oleskellessaan Suomessa asuvaan henkilöön enintään 5 vuoden ajan. Nykyinen 10 vuoden enimmäisaika on kansainvälisessä vertailussa erittäin pitkä.

Kuntaliiton mielestä eri etuuksien pitkien maksuaikojen lyhentäminen on hyvä asia. Suomen lainsäädäntö lähestyy kansainvälistä lainsäädäntöä, ja Suomen julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset vähenevät.

Euroopan unionin erilaisia asetuksia ja direktiivejä sovellettaessa ja sosiaaliturvan yhteensovittamisessa yhdenvertainen kohtelu on yksi periaatteista. Suomi on voinut ottaa käyttöön rajoitukset etuuksien maksamisessa.

Kuntaliitto huomauttaa, että yhdenvertaisen kohtelun johdosta esimerkiksi oikeus julkiseen terveydenhuoltoon on tuonut lisäkustannuksia kunnille. Kuntaliitto painottaa edelleenkin, että valtion tulisi vastata EU-säännösten perusteella aiheutuvista kustannuksista.

Kotikuntalain ja voimassa olevan asumisperusteisen sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta annetun alain säännökset vakinaisen asumisen arvioinnista ovat pitkälti yhtenäiset.

Kuntaliitto huomauttaa, että kotikuntalakiin tulisi lisätä säännös siitä, miten henkilön oikeus kotikuntaan lakkaa, kun kotikuntalain 4 §:n edellytykset eivät enää täyty. Tästä on aiheutunut ongelmia kunnille.

Kuntaliitto pitää hyvänä, että asumisperusteisen sosiaaliturvan säännöksiä selkeytetään ja mahdollisia väliinputoamisia sosiaaliturvassa poistetaan.

SUOMEN KUNTALIITTO

Tarja Myllärinen
johtaja, sosiaali- ja terveystoimet

Sami Uotinen
johtava lakimies, sosiaali- ja terveystoimet